

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU2

Tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag vid tillämpning av penningtvättslagen

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i bl.a. rättegångsbalken och lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Genom lagändringarna genomförs det fjärde penningtvättsdirektivet fullt ut i svensk rätt i fråga om advokater och advokatbolag.

Förslaget innebär i huvudsak att advokatbolag ska utgöra verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen till den del verksamheten avser vissa tjänster. Däremot ska biträdande jurister på advokatbyråer inte längre vara verksamhetsutövare enligt lagen. Vidare innebär förslaget bl.a. att Advokatsamfundet ska få ingripa mot advokatbolag vid överträdelse av penningtvättslagen och att Länsstyrelsen i Stockholms län vid sådana överträdelse ska få ingripa mot advokater, advokatbolag och personer i advokatbolags ledningar genom beslut om sanktionsavgifter och tillfälliga förbud att ingå i bolagsledningen.

Utskottet föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 november 2019.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:125 Tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag vid tillämpning av penningtvättslagen.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag vid tillämpning av penningtvättslagen	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Propositionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag vid tillämpning av penningtvättslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
 2. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
 3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
 4. lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
- med den ändringen att lagarna ska träda i kraft den 1 november 2019.
Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:125 punkterna 1–4.

Stockholm den 26 september 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Magdalena Schröder (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD) och Bo Broman (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2018/19:125 Tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag vid tillämpning av penningtvättslagen. I propositionen föreslår regeringen lagändringar för att fullt ut genomföra det fjärde penningtvättsdirektivet i svensk rätt i fråga om tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag.

Inga motioner har väckts med anledning av förslaget.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag vid tillämpning av penningtvättslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i bl.a. rättegångsbalken och lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, med den ändringen att lagändringarna ska träda i kraft den 1 november 2019. Förslaget syftar till att fullt ut genomföra det fjärde penningtvättsdirektivet i svensk rätt i fråga om tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag.

Propositionen

Bakgrund

Det fjärde penningtvättsdirektivet¹ antogs av Europaparlamentet och rådet den 20 maj 2015. I augusti 2017 trädde lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) i kraft. Lagen genomför direktivet i svensk rätt och innehåller bestämmelser som syftar till att förhindra att finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot advokater vid tillämpning av penningtvättslagen finns i 8 kap. rättegångsbalken. De bestämmelserna genomför delar av direktivet i fråga om advokater och advokatbolag. För att fullt ut uppfylla direktivets krav i dessa delar krävs dock ytterligare åtgärder.

Regeringens förslag

Gällande rätt

Penningtvättslagen gäller fysiska och juridiska personer som driver verksamhet i Sverige där det finns risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Dessa verksamhetsutövare kan vara t.ex. kreditinstitut och andra finansiella företag. Även advokater, biträdande jurister på advokatbyråer och andra oberoende jurister är verksamhetsutövare enligt lagen när de för en klients räkning och på dennes vägnar utför vissa angivna tjänster. Däremot är

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG.

inte advokatbolag att anse som verksamhetsutövare enligt dagens bestämmelser.

Verksamhetsutövarna har en skyldighet att förebygga, upptäcka och förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta ska göras genom bl.a. riskbedömningar och kundkännedom samt genom interna kontroller och anmälningar om misstänkta överträdelser. Vissa bestämmelser i lagen gäller verksamhetsutövare som är fysiska personer och vissa bestämmelser gäller de juridiska personer där de fysiska personerna är anställda.

För verksamhetsutövare som inte omfattas av någon särskild rörelselag – t.ex. oberoende jurister – finns bestämmelser om tillsyn och ingripanden i penningtvättslagen. För verksamhetsutövare som omfattas av en särskild rörelselag finns bestämmelser om tillsyn och ingripanden i stället i denna lagar. Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag finns, som framgår ovan, i 8 kap. rättegångsbalken.

Verksamhetsutövare

Det fjärde penningtvättsdirektivet ska tillämpas på fysiska och juridiska personer, bl.a. ”notarier och andra oberoende jurister”, när de utövar sin yrkesmässiga verksamhet. Uttrycket ”notarier och andra oberoende jurister” får enligt regeringen anses ta sikte på de som självständigt driver en ekonomisk verksamhet, oavsett om verksamheten bedrivs av fysiska eller juridiska personer. Därmed, anför regeringen, får uttrycket anses omfatta advokatbolag till den del den advokatverksamhet som advokaterna vid advokatbolaget driver avser tjänster som anges i penningtvättslagen. För att genomföra direktivets krav föreslår därför regeringen att även advokatbolag ska vara verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen.

Däremot bör enligt regeringen biträdande jurister på advokatbyråer inte längre vara verksamhetsutövare enligt lagen. Enligt regeringen får uttrycket ”notarier och andra oberoende jurister” i direktivet anses ta sikte på de som självständigt driver en ekonomisk verksamhet med inriktning på juridisk rådgivning. En biträdande jurist på en advokatbyrå står under instruktion och tillsyn av en advokat. Det innebär att den biträdande juristen har en osjälvständig ställning i förhållande till den advokat som har ansvar för att den biträdande juristen fullgör sina skyldigheter enligt god advokatsed när han eller hon biträder advokatbyråns klienter. Mot denna bakgrund kan, enligt regeringen, uttrycket ”notarier och andra oberoende jurister” i direktivet inte anses omfatta biträdande jurister på advokatbyråer. Eftersom direktivet inte kräver att biträdande jurister på advokatbyråer är verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen och eftersom ett disciplinärt ansvar kan utkrävas av den advokat som har ansvar för en biträdande jurist som inte fullgör sina skyldigheter enligt god advokatsed anser regeringen att det är tillräckligt att advokater är verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen. Regeringen föreslår därför att biträdande jurister på advokatbyråer inte ska vara sådana verksamhetsutövare.

Tillsyn

Med anledning av att advokatbolag föreslås vara verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen, och för att tydligt genomföra direktivet, behövs enligt regeringen vissa ändringar av och tillägg till de nuvarande bestämmelserna om tillsyn. Regeringen föreslår således att det, till skillnad från i dag, uttryckligen ska anges i lag att advokatbolag står under tillsyn av Advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd vid tillämpning av penningtvättslagen och att advokatbolag ska lämna de uppgifter till styrelsen eller disciplinnämnden som behövs för tillsynen. Vidare föreslår regeringen att Advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd, när det är nödvändigt för tillsynen, ska kunna genomföra en platsundersökning hos en advokat eller ett advokatbolag. Det ska också uttryckligen anges i lag att den som i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller som har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet inte ska få ha ett kvalificerat innehav av andelar i ett advokatbolag eller ingå i dess ledning. Regeringen ska dessutom få meddela föreskrifter om att personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om Advokatsamfundets styrelse eller disciplinnämnd begär det för att kunna utöva tillsyn över att advokater och advokatbolag fullgör sina skyldigheter enligt penningtvättslagen.

Ingripanden

Direktivet kräver att verksamhetsutövare ska kunna bli föremål för vissa disciplinära åtgärder, bl.a. uppmaningar att upphöra med överträdelser och återkallelser av eventuella auktorisationer. När det gäller advokater har direktivet i denna del genomförts genom bestämmelser i rättegångsbalken om att Advokatsamfundet kan ingripa mot en advokat genom ett beslut om uttalande, erinran, varning, varning i förening med en straffavgift på högst 50 000 kronor eller uteslutning ur samfundet vid överträdelser av god advokatsed. För att tillsynen mot advokatbolagen ska bli verkningfull föreslår regeringen att Advokatsamfundet ska få ingripa också mot ett advokatbolag genom beslut om uttalande, erinran eller varning vid överträdelser av penningtvättslagen. Det finns däremot inte något behov av ingripanden i form av beslut om uteslutning, eftersom ett advokatbolag inte kan vara ledamot i Advokatsamfundet.

Direktivet stadgar även att verksamhetsutövare ska kunna meddelas sanktionsavgifter. Om verksamhetsutövaren är en juridisk person ska dessutom personer i dess ledning kunna meddelas en sanktionsavgift och ett tillfälligt förbud att ha en sådan position. En advokat som åsidosätter sina plikter som advokat får, som framgår ovan, meddelas en varning eller erinran. En advokat som meddelas en varning får också tilldelas en straffavgift på högst 50 000 kronor (8 kap. 7 § rättegångsbalken). En straffavgift av den storleken uppfyller, enligt regeringen, inte kraven på en sanktionsavgift enligt direktivet. Advokater bör därför kunna meddelas en sanktionsavgift i stället för en straffavgift om varningen avser en överträdelse av penningtvättslagen. För att uppfylla kraven i direktivet bör även ett advokatbolag och personer i ett

advokatbolags ledning kunna påföras en sanktionsavgift. Om ett advokatbolag har meddelats en varning för en överträdelse av penningtvättslagen bör därför även bolaget och en person som ingår i bolagets styrelse, är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder advokatbolaget, eller är ersättare för någon av dem, kunna påföras en sanktionsavgift. Enligt förslaget ska sanktionsavgiften som högst fastställas till det högsta av två gånger den vinst som verksamhetsutövaren gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller ett belopp i kronor motsvarande 1 miljon euro.

Direktivet kräver, som framgår ovan, även att det ska vara möjligt att besluta om ett tillfälligt förbud att ingå i ett advokatbolags ledning. Någon sådan möjlighet finns inte i dag. På samma sätt som för övriga verksamhetsutövare som inte omfattas av någon särskild rörelselag bör det enligt regeringen vara möjligt att ingripa mot en person som ingår i ett advokatbolags ledning genom ett beslut att personen i ledningen under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en sådan funktion hos ett advokatbolag.

Eftersom en sanktionsavgift mot en advokat inte kommer att kunna omvandlas till en frihetsberövande påföljd och advokater vidare frivilligt har underkastat sig den tillsyn och de disciplinära ingripanden som följer av att vara ledamot av Advokatsamfundet kan, anför regeringen, en sanktionsavgift mot en advokat för en överträdelse av penningtvättslagen inte anses utgöra ett straff i den mening som avses i Europakonventionen. Regeringen anser därför inte att en sanktionsavgift mot en advokat bör förutsätta att advokaten uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen. Eftersom en verkställande direktör i ett advokatbolag inte behöver vara advokat bör däremot ett ingripande mot personer i ett advokatbolags ledning förutsätta att advokatbolagets överträdelse av penningtvättslagen är allvarlig, upprepad eller systematisk och att personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen. I likhet med vad som gäller för verksamhetsutövare som inte omfattas av någon särskild rörelselag kan det nämligen antas att en sanktionsavgift mot en sådan person skulle ses som ett straff i Europakonventionens mening (se närmare propositionen s. 29 f.).

Beslut om ingripande

Advokatsamfundet utövar tillsyn över advokater och advokatbolag. Samtidigt ska Advokatsamfundet tillvarata deras intressen i olika avseenden. För att de och allmänheten ska ha förtroende för Advokatsamfundet krävs att det råder en balans mellan dessa roller. Regeringen anser därför att den mest lämpliga ordningen är att det är en myndighet, nämligen Länsstyrelsen i Stockholm, som ges befogenhet att besluta om ingripanden mot advokater, advokatbolag och personer i advokatbolags ledning genom beslut om sanktionsavgifter och tillfälliga förbud att ingå i ett advokatbolags ledning. Det bör införas en särskild bestämmelse om att Advokatsamfundet bör lämna de uppgifter till länsstyrelsen som behövs för prövningen.

För att fullt ut genomföra direktivet i fråga om advokater och advokatbolag bör vidare, anför regeringen, det som i dag gäller för verksamhetsutövare som inte omfattas av någon särskild rörelselag även gälla när man bedömer vilket slags ingripande som ska väljas för advokater och advokatbolag vid överträdelse av penningtvättslagen, liksom när man bestämmer sanktionsavgiftens storlek. Hänsyn ska tas till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar. I försvårande riktning ska det beaktas om advokaten eller advokatbolaget tidigare har begått en överträdelse eller om personen i advokatbolagets ledning tidigare har orsakat en sådan överträdelse. I förmildrande riktning ska det beaktas om den som ingripandet gäller i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Advokatsamfundets utredning och snabbt upphört med överträdelsen eller snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av samfundet. När sanktionsavgiften fastställs ska särskild hänsyn tas till dessa omständigheter och till den berördes finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av överträdelsen.

Enligt förslaget ska frågor om ingripande mot personer i advokatbolags ledningar, av rättssäkerhetsskäl, prövas genom sanktionsförelägganden. Slutligen föreslås att de bestämmelser som i dag finns i penningtvättslagen om verkställighet och överklaganden ska gälla även ingripanden i form av sanktionsavgifter och tillfälliga förbud att ingå i ett advokatbolags ledning mot advokater och advokatbolag.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 oktober 2019. Lagändringarna föreslås endast gälla överträdelse av penningtvättslagen som har inträffat efter ikraftträdandet.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformade och att de bör antas.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 oktober 2019. Med hänsyn till den korta tid som återstår till dess föreslår utskottet att lagändringarna i stället ska träda i kraft den 1 november 2019.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:125 Tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag vid tillämpning av penningtvättslagen:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Häri genom föreskrivs¹ att 8 kap. 7 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.7 §²

En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligt gör orätt eller som annars förfar oredligt, ska uteslutas ur advokatsamfundet. När det gäller en sådan advokat som avses i 2 a § ska registreringen upphävas. Är omständigheterna mildrande, får advokaten i stället tilldelas en varning.

En advokat som annars åsidosätter sina plikter som advokat får meddelas en varning eller erinran. Är omständigheterna synnerligen försvårade, får advokaten uteslutas ur samfundet eller, i fråga om en sådan advokat som avses i 2 a §, registreringen upphävas.

En advokat som tilldelas en varning får, om det finns särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtiotusen kronor.

En advokat som tilldelas en varning får, om det finns särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtiotusen kronor. *Till den del en varning avser en överträdelse av en bestämmelse i 2–6 kap. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller i stället för straffavgift det som föreskrivs om sanktionsavgift i 7 a kap. 5–11 §§ den lagen.*

Om det bedöms tillräckligt får disciplinnämnden, i stället för att tilldela en advokat erinran, göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

En advokat är skyldig att genast träda ur samfundet om det inträffar en sådan omständighet som gör att han eller hon enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, om inte styrelsen i fall som avses i 2 § sjätte stycket andra meningen medger undantag. Om advokaten inte träder ur samfundet, trots att han eller hon är skyldig att utträda, ska

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2008:420.

styrelsen förordna om hans eller hennes uteslutning. Detsamma gäller, om en advokat inte längre uppfyller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 1 och styrelsen inte medger att han eller hon får stå kvar som ledamot av samfundet. Om en sådan advokat som är registrerad enligt 2 a § fråntas rätten att uppträda som advokat i den stat där han eller hon är auktoriserad, ska styrelsen upphäva registreringen.

I beslut varigenom någon uteslutits ur samfundet får förordnas att beslutet genast ska verkställas. Detsamma gäller ett beslut att upphäva en registrering.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket andra meningen får inte åtalas av någon annan än Justitiekanslern. Åtal får väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2019.

2. Äldre bestämmelser gäller för överträdelser av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som har inträffat före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs¹ att det i lagen (1998:620) om belastningsregister ska införas en ny paragraf, 9 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 a §

Regeringen får meddela föreskrifter om att personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av Sveriges advokatsamfunds styrelse eller disciplinnämnd för tillsyn över att advokater och advokatbolag fullgör sina skyldigheter enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2019.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen.

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs¹ att 30 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

16 §

Sekretess gäller i ärende om någons inträde i Advokatsamfundet, om disciplinärt ingripande mot en advokat eller om en advokats uteslutning ur samfundet för uppgift om hans eller hennes ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i ärende om någons inträde i Advokatsamfundet, om disciplinärt ingripande mot en advokat eller om en advokats uteslutning ur samfundet för uppgift om hans eller hennes ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. *Detsamma gäller i ärende enligt 7 a kap. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.*

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2019.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

dels att 1 kap. 2 §, 3 kap. 1 och 25 §§, 4 kap. 8 och 9 §§ och 7 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 7 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §²

Denna lag gäller för fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. livförsäkringsrörelse,

3. värdepappersrörelse enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

4. verksamhet som kräver ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet eller lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

5. försäkringsdistribution enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av sådana försäkringsförmedlare som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § den lagen eller bedriver verksamhet enligt 3 kap. 1 § andra stycket 2 eller 3 § den lagen,

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. verksamhet med att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara betalningsinstitut, dock inte om verksamheten utslutande avser kontoinformationstjänster,

10. verksamhet som förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. verksamhet med konsumentkrediter enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,

12. verksamhet med bostadskrediter enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2018:1230.

13. verksamhet som fastighetsmäklare med fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2011:666),

14. spelverksamhet som bedrivs med licens eller registrering enligt spelagen (2018:1138),

15. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

16. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000),

17. verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag,

18. yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster som inte omfattas av 17,

19. yrkesmässig rådgivning avseende skatter och avgifter (skatterådgivare),

20. yrkesmässig verksamhet som advokat eller *biträdande jurist på advokatbyrå*, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

20. verksamhet som advokat eller *advokatbolag*, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

21. yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist än som avses i 20, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket, eller

22. yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § andra stycket och verksamhetsutövaren inte är en sådan person som avses i 17–21.

Vissa speltjänster får undantas från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den enligt föreskrifter som meddelas med stöd av 8 kap. 1 § 1.

3 kap.

1 §

En verksamhetsutövare får inte etablera eller upprätthålla en affärsförbindelse eller utföra en enstaka transaktion, om verksamhetsutövaren inte har tillräcklig kännedom om kunden för att kunna

1. hantera risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan förknippas med kundrelationen, och

2. övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner enligt 4 kap. 1 och 2 §§.

Första stycket gäller inte advokater och *biträdande jurister på advokatbyrå*, andra oberoende jurister, auktoriserade och godkända revisorer samt skatterådgivare, om affärsförbindelsen syftar till att försvara eller företräda en klient i fråga om ett rättsligt förfarande, inklusive rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande, eller till att bedöma klientens rättsliga situation.

Första stycket gäller inte advokater och *advokatbolag*, andra oberoende jurister, auktoriserade och godkända revisorer samt skatterådgivare, om affärsförbindelsen syftar till att försvara eller företräda en klient i fråga om ett rättsligt förfarande, inklusive rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande, eller till att bedöma klientens rättsliga situation.

25 §³

En verksamhetsutövare som tillhandahåller konto som kunden innehar i syfte att förvalta medel som tillhör andra än kunden behöver inte identifiera och kontrollera identiteten på den för vars räkning kunden förvaltar medlen, om kunden

1. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–14 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor *och* advokat eller *biträdande jurist på advokatbyrå* med hemvist inom EES,

2. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–14 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor *och* advokat eller *biträdande jurist på advokatbyrå* med hemvist utanför EES, och

a) tillämpar bestämmelser om kundkännedom och bevarande av handlingar som motsvarar kraven i denna lag, och

b) står under tillsyn över att dessa bestämmelser följs, eller

3. till följd av föreskrift i lag eller annan författning är skyldig att hålla medel som förvaltas för någon annans räkning avskilda från egna tillgångar och medel.

Första stycket får tillämpas endast om den risk som kan förknippas med kunden enligt 2 kap. 3 § bedöms som låg och om verksamhetsutövaren utan dröjsmål på begäran kan få del av uppgift om identiteten hos den för vars räkning kunden förvaltar medlen och den dokumentation som ligger till grund för uppgifterna.

4 kap.

8 §

Advokater, *biträdande jurister på advokatbyrå* och andra oberoende jurister, auktoriserade och godkända revisorer samt skatterådgivare är inte skyldiga att lämna uppgifter enligt 3 eller 6 § om vad som anförtrots dem när de försvaret eller företräder en klient i fråga om ett rättsligt förfarande, inklusive rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande. Detsamma gäller information

1. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–14 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor, advokat eller *advokatbolag* med hemvist inom EES,

2. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–14 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor, advokat eller *advokatbolag* med hemvist utanför EES, och

Advokater och andra oberoende jurister, auktoriserade och godkända revisorer samt skatterådgivare är inte skyldiga att lämna uppgifter enligt 3 eller 6 § om vad som anförtrots dem när de försvaret eller företräder en klient i fråga om ett rättsligt förfarande, inklusive rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande. Detsamma gäller information som avser en klient och som de har

³ Senaste lydelse 2018:1148.

som avser en klient och som de har fått del av i samband med att de bedömer klientens rättsliga situation. fått del av i samband med att de bedömer klientens rättsliga situation.

9 §⁴

Den fysiska personen, den juridiska personen, dess styrelseledamöter eller anställda får inte för kunden eller för någon utomstående obehörigen röja att en bedömning enligt 2 § utförs, har utförts eller kommer att utföras eller att uppgifter har lämnats enligt 3 eller 6 §.

Som obehörigt röjande avses inte att

1. uppgifter lämnas till en tillsynsmyndighet eller en brottsbekämpande myndighet,

2. uppgifter lämnas mellan verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–12 med hemvist i EES och som ingår i samma koncern eller mellan sådana verksamhetsutövare och deras filialer och dotterföretag belägna i ett land utanför EES, förutsatt att filialerna och dotterföretagen utanför EES tillämpar gemensamma rutiner som fastställts enligt 2 kap. 8 eller 9 § eller motsvarande krav enligt lagstiftningen i det land där filialen finns eller dotterföretaget har hemvist,

3. uppgifter lämnas mellan advokater och biträdande jurister på advokatbyrå, andra oberoende jurister, revisorer, tillhandahållare av bokföringstjänster, skatterådgivare och fastighetsmäklare som omfattas av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, eller likvärdiga bestämmelser i ett land utanför EES och som är anställda eller på annat sätt verksamma inom samma juridiska person eller olika juridiska personer med gemensamt ägande, gemensam ledning eller gemensam efterlevnadskontroll,

3. uppgifter lämnas mellan advokater, andra oberoende jurister, revisorer, tillhandahållare av bokföringstjänster, skatterådgivare och fastighetsmäklare som omfattas av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, eller likvärdiga bestämmelser i ett land utanför EES och som är anställda eller på annat sätt verksamma inom samma juridiska person eller olika juridiska personer med gemensamt ägande, gemensam ledning eller gemensam efterlevnadskontroll,

4. uppgifter som rör samma kund och samma transaktion och som omfattar fler än en verksamhetsutövare lämnas mellan sådana juridiska och fysiska personer som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–12 och 17–21, förutsatt att de tillhör samma verksamhets- eller yrkeskategori och omfattas av skyldigheter i fråga om tystnadsplikt och skydd för personuppgifter som följer av denna lag, och

5. en kund får kännedom om att åtgärder enligt första stycket vidtas eller kan komma att vidtas, när ett röjande inte kan undvikas till följd av verksamhetsutövarens skyldighet att avstå från en transaktion, att avstå från att inleda en affärsförbindelse eller att avsluta en affärsförbindelse enligt 3 kap. 1–3 §§.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

⁴ Senaste lydelse 2018:1148.

7 kap.1 §⁵

Detta kapitel tillämpas i fråga om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 15, 18, 19, 21 och 22.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka myndigheter som utövar tillsyn enligt detta kapitel.

Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot annan verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket finns i de lagar som reglerar dessa verksamhetsutövare.

Detta kapitel tillämpas i fråga om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 15, 18, 19, 21 och 22. *Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka myndigheter som utövar tillsyn enligt detta kapitel.*

Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 20 finns i 8 kap. rättegångsbalken och i 7 a kap. denna lag.

7 a kap. Särskilda bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag

Advokater

1 §

Vid tillämpningen av denna lag gäller för advokater de grundläggande bestämmelserna om tillsyn och ingripanden i 8 kap. rättegångsbalken och 4–11 §§ i detta kapitel.

Advokatbolag

2 §

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar tillsyn över att advokatbolag följer denna lag.

Advokatbolag ska lämna samfundets styrelse och disciplinnämnd de uppgifter som behövs för tillsynen.

Om ett advokatbolag överträder en bestämmelse i 2–6 kap. får samfundets styrelse och disciplinnämnd ingripa mot advokatbolaget genom beslut om uttalande, erinran eller varning.

⁵ Senaste lydelse 2018:1148.

3 §

Den som i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller som har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet får inte ha ett kvalificerat innehav av andelar i ett advokatbolag eller ingå i dess ledning.

Med kvalificerat innehav avses detsamma som i 1 kap. 5 § 15 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Platsundersökning

4 §

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd får, när det är nödvändigt för tillsynen över att advokater och advokatbolag följer denna lag, genomföra en undersökning hos en advokat eller ett advokatbolag.

Omständigheter som ska beaktas vid val av ingripande

5 §

Vid valet av ingripande vid en överträdelse av en bestämmelse i 2–6 kap. ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

I försvårande riktning ska det beaktas om advokaten eller advokatbolaget tidigare har begått en överträdelse eller om personen i advokatbolagets ledning tidigare orsakat en sådan överträdelse.

I förmildrande riktning ska det beaktas om

1. advokaten, advokatbolaget eller personen i advokatbolagets ledning i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat utredningen, och

2. advokaten eller advokatbolaget snabbt upphört med överträdel-

sen eller personen i advokatbolagets ledning snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Sveriges advokatsamfund.

Sanktionsavgift och tillfälligt förbud att ingå i advokatbolags ledning

6 §

En varning enligt 8 kap. 7 § rättegångsbalken som avser en överträdelse av en bestämmelse i 2–6 kap. och en varning enligt 2 § tredje stycket får förenas med ett ingripande enligt 7 §.

Om Sveriges advokatsamfunds styrelse eller disciplinnämnd anser att det finns skäl att överväga ett sådant ingripande, ska ärendet överlämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län, som beslutar i frågan.

Samfundets styrelse eller disciplinnämnd ska lämna de uppgifter till länsstyrelsen som behövs för prövningen.

7 §

Om en advokat har meddelats en varning får ingripande ske mot advokaten genom beslut om sanktionsavgift.

Om ett advokatbolag har meddelats en varning får ingripande ske mot

1. advokatbolaget genom beslut om sanktionsavgift, och

2. en person som ingår i advokatbolagets styrelse, är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder advokatbolaget, eller är ersättare för någon av dem, genom

a) beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får upprätthålla en sådan funktion hos ett advokatbolag, eller

b) beslut om sanktionsavgift.

Ett ingripande enligt andra stycket 2 får endast ske om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

8 §

En sanktionsavgift enligt 7 § ska som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.

En sanktionsavgift enligt 7 § första stycket och andra stycket 1 får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

9 §

När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 5 § samt till den berördes finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av överträdelsen.

10 §

Beslut om ingripande enligt 7 § andra stycket 2 tas upp av Länsstyrelsen i Stockholms län genom sanktionsföreläggande enligt 7 kap. 17–20 §§.

I fråga om verkställighet av beslut om sanktionsavgift tillämpas 7 kap. 21–23 §§.

Det som sägs om tillsynsmyndigheten i de bestämmelserna ska i stället gälla länsstyrelsen.

Överklagande

11 §

Beslut enligt 7 § av länsstyrelsen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut om att meddela ett sanktionsföreläggande får inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2019.
 2. Äldre bestämmelser gäller för överträdelser som har inträffat före ikraftträdandet.